

LAGUTSKOTTETS BETÄNKANDE 4/2003 rd

Regeringens proposition med förslag till godkännande av konventionen om ömsesidig rättslig hjälp i brottmål mellan Europeiska unionens medlemsstater och av återtagandet av ett förbehåll till den europeiska konventionen om inbördes rättshjälp i brottmål samt till lagar som har samband med dem

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 2 september 2003 en proposition med förslag till godkännande av konventionen om ömsesidig rättslig hjälp i brottmål mellan Europeiska unionens medlemsstater och av återtagandet av ett förbehåll till den europeiska konventionen om inbördes rättshjälp i brottmål samt till lagar som har samband med dem (RP 31/2003 rd) till lagutskottet för beredning.

Utlåtande

I enlighet med riksdagens beslut har grundlagsutskottet lämnat utlåtande i saken (GrUU 9/2003 rd). Utlåtandet ingår som bilaga till betänkandet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- lagstiftningssekreterare Tanja Innanen, justitieministeriet
- riksdagens biträdande justitieombudsman Ilkka Rautio
- polisöverinspektör Jouni Välkki, inrikesministeriet
- president Olli Huopaniemi, Helsingfors hovrätt
- tingsdomare Olavi Parikka, Tammerfors tingsrätt

- statsåklagare Raija Toiviainen, Riksåklagarämbetet
- överinspektör Heikki Huhtiniemi, dataombudsmannens byrå
- kriminalinspektör Minna Ketola, centralkriminalpolisen
- överinspektör Timo Riissanen, Gränsbevakningsväsendet
- direktör Tapani Rantanen, Kommunikationsverket
- advokat Harri Vento, Finlands Advokatförbund
- professor Ari-Matti Nuutila.

Dessutom har utskottet fått ett skriftligt utlåtande från professor Raimo Lahti.

Samband med andra handlingar

I samband med beredningen av konventionen om ömsesidig rättslig hjälp har lagutskottet lämnat utlåtanden LaUU 15/1996 rd och LaUU 3/2000 rd med anledning av statsrådets utredning E 59/1996 rd och skrivelse U 66/1996 rd till riksdagen.

Lagutskottet behandlar samtidigt med denna proposition om rättslig hjälp regeringens proposition RP 32/2003 rd om godkännande av Förenta Nationernas konvention mot gränsöverskridande organiserad brottslighet och med förslag

till lag om sättande i kraft av de bestämmelser som hör till området för lagstiftningen i konventionen och till lag om ändring av 17 kap. 1 a § strafflagen, den s.k. Palermokonventionen. I det andra och det tredje lagförslaget i propositionen om rättslig hjälp finns bestämmelser genom vilka förpliktelser också i Palermokonventionen genomförs. Av detta följer att RP 31/2003 rd måste godkännas före proposition RP 32/2003 rd.

Samtidigt med dessa behandlar riksdagen också proposition RP 92/2003 rd om godkännande av konventionen om ömsesidigt bistånd och samarbete mellan tullförvaltningar samt godkännande av protokoll om rättelse och förslag till lagar i anslutning till den, den s.k. Neapel II-konventionen. I denna proposition ingår ett förslag till lag om ändring av 17 § lagen om skjutvapen. Förslaget måste samordnas med motsvarande lagförslag i konventionen om rättslig hjälp.

PROPOSITIONEN

Regeringen föreslår att riksdagen godkänner den konvention om ömsesidig rättslig hjälp i brottmål mellan Europeiska unionens medlemsstater som ingicks i Bryssel den 29 maj 2000 och ger sitt samtycke till vissa förklaringar som ska avges med stöd av konventionen.

Syftet med konventionen är att effektivisera och underlätta samarbetet mellan Europeiska unionens medlemsstater när det gäller internationell rättslig hjälp i brottmål. Konventionen kompletterar de instrument som gäller mellan medlemsstaterna, i synnerhet 1959 års europeiska konvention om inbördes rättshjälp i brottmål. Den innehåller bestämmelser om bl.a. delgivning av rättegångshandlingar per post, den ordning som skall iakttas i kontakterna mellan de rättsliga myndigheterna och förhör av vittnen genom videokonferens. Vidare innehåller den omfattande bestämmelser om avlyssning av telemeddelanden.

I propositionen finns ett lagförslag om sättande i kraft av de bestämmelser i konventionen som hör till området för lagstiftningen och tillämpning av konventionen.

Vidare föreslår regeringen att Finland återtar sitt förbehåll till artikel 11 i 1959 års europeiska konvention om inbördes rättshjälp i brottmål. Om förbehållet återtas blir det möjligt att tillfälligt överföra frihetsberövade personer mellan Finland och andra stater. Om detta slag av samarbete föreslås en särskild lag.

I propositionen föreslås dessutom att lagen om internationell rättshjälp i straffrättsliga ärenden ändras, eftersom det i vissa delar har ansetts nödvändigt att ändra lagstiftningen om internationell rättshjälp i straffrättsliga ärenden i sak för att den ska stämma överens med bestämmelserna i konventionen. I propositionen ingår också förslag till ändring av skjutvapenlagen och kommunikationsmarknadslagen.

Lagen om sättande i kraft av de bestämmelser som hör till området för lagstiftningen i konventionen och om tillämpning av konventionen samt lagen om ändring av skjutvapenlagen avses träda i kraft samtidigt med konventionen. De övriga lagarna i propositionen avses träda i kraft så fort de blivit antagna och stadfästa.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Allmän motivering

I sina tidigare ställningstaganden har lagutskottet tillstyrkt huvudsyftet med den internationella konventionen om ömsesidig rättslig hjälp i

brottmål som är att förenkla det internationella rättshjälpsförfarandet. Enligt utskottet har det varit naturligt att eftersträva en sådan internationell ordning som medger att finska myndigheter

kan få en lika omfattande rättslig hjälp av myndigheterna i andra stater som de enligt vår nya interna lagstiftning ger dessa myndigheter. Utskottet har inte heller opponerat sig mot att en bestämmelse om tillfälligt överförande tas in i konventionen om rättslig hjälp. Nu när konventionen har antagits och det nationella genomförandet är på slutrakan, upprepar utskottet sina tidigare ståndpunkter.

Med hänvisning till propositionens motivering och annan utredning finner utskottet propositionen behövlig och angelägen. Utskottet tillstyrker propositionen men med följande anmärkningar.

Sättet att sätta ikraft konventionen

Konventionen sätts i kraft nationellt genom en blankettlag. Samtidigt föreslås en del nationella materiella bestämmelser bli godkända, genom den bibehålls bestämmelserna i lagen om rättshjälp i straffrättsliga ärenden som generella bestämmelser som är tillämpliga på alla stater. I rättshjälpsfall mellan EU-stater måste våra myndigheter tillämpa den föreliggande europeiska konventionen om inbördes rättshjälp i brottmål vid sidan av lagen om rättshjälp i straffrättsliga ärenden.

De sakkunniga som utskottet har hört har kritiserat ikraftsättandet för att göra bestämmelserna om rättshjälp i straffrättsliga ärenden komplicerade och svårtolkade. Också grundlagsutskottet har kritiserat ikraftsättandet. Enligt grundlagsutskottet är det faktum att bestämmelserna blir krångliga och svårtolkade inte helt irrelevant om man beaktar att bestämmelserna om grundläggande fri- och rättigheter ska vara exakta och noga avgränsade. Uppfattningen att saker som är relevanta med hänsyn till de grundläggande fri- och rättigheterna ska framgå av den materiella lagstiftningen talar i detta sammanhang för en kraftigare fokusering på de materiella bestämmelserna.

Lagutskottet noterar att det inte går att förneka att saken och regleringen är svåra. Regelverket öppnar sig inte särskilt lätt. Flera sakkunnigutlåtanden ger till exempel uttryck för en oriktig uppfattning om lagstiftningens innehåll. Men ut-

ifrån kompletterande utredning anser utskottet att den grundläggande modellen är motiverad på detta stadium.

Utskottets godkännande grundar sig på följande synpunkter:

- När en konvention sätts i kraft hos oss genom lag gäller den här som en rättsakt på lagnivå till den del som bestämmelserna hör till området för lagstiftning. Bestämmelserna i konventionen är huvudsakligen så detaljerade och noggrant avgränsade att de kan tillämpas direkt på Europeiska unionens medlemsstater.
- Det rättsliga området genomgår just nu mycket viktiga förändringar. Därför är det inte just nu lämpligt att skapa en allmän heltäckande nationell lagstiftning. Lika lite lönar det sig att skapa en särskild allmän lagstiftning som gäller EU:s medlemsstater.
- Regeringen har i propositionen sett till att bestämmelserna i lagen om rättshjälp i straffrättsliga ärenden och konventionsbestämmelserna inte står i konflikt med varandra. Den uppfattning som förts fram vid utfrågningen av sakkunniga att konventionen i många fall förutsätts bli tillämpad direkt i strid med bestämmelserna med ett annat innehåll i lagen om rättshjälp i straffrättsliga ärenden är inte riktig.
- Enbart det faktum att reglerna inte har samlats i en enda allmän lag kan inte innebära att lagstiftningen står i strid med kravet på att en bestämmelse om de grundläggande fri- och rättigheterna ska vara exakt och noggrant avgränsad.
- Om regler i internationella konventioner regelmässigt upprepas i större omfattning i lagen om rättshjälp i straffrättsliga ärenden blir denna allmänna lag i sin tur synnerligen omfattande, komplicerad och den vägen också svårtolkad.

- Man kan inte blunda för det faktum att ju mer det internationella samarbetet ökar desto mer splittras lagstiftningen på olika internationella konventioner och lagstiftningsinstrument som används i samarbetet inom Europeiska unionen.
- Konventionen om ömsesidig rättslig hjälp i brottmål är inte en självständig konvention utan kompletterar 1959 års europeiska konvention om inbördes rättshjälp i brottmål. Unionens rättshjälpskonvention skapar alltså inte ett självständigt regelverk som ska tillämpas för sig. Bestämmelserna om när rättshjälp i regel ges ingår i artikel 1 i 1959 års konvention.
- Konventionen gäller internationell rättshjälp i straffrättsliga ärenden. Den avser inte att harmonisera medlemsstaternas lagstiftning om teleavlyssning, utan principen är att begäran om rättshjälp tillgodoses enligt nationell lagstiftning. Direkt utifrån konventionen uppstår det ingen skyldighet att ge rättshjälp för bevisprovokation och täckoperationer, utan om dem avtalas från fall till fall.

I Finland fattas beslut om att ge rättshjälp utifrån lagen om internationell rättshjälp i straffrättsliga ärenden, tvångsmedelslagen och bestämmelserna i polislagen. I 15 § i lagen om internationell rättshjälp i straffrättsliga ärenden föreslås ingen ändring. Paragrafen reglerar rätten att använda tvångsmedel vid rättshjälp i straffrättsliga ärenden. För att tvångsmedel ska få användas krävs det till exempel att kravet på dubbelstraffbarhet uppfylls och att beslutet följer nationell lagstiftning.
- Konventionen är ett mycket omfattande komplex och därför är det svårt att vid ikraftsättandet förutse alla de problem som tillämpningen kan ge upphov till i praktiken. Därför kommer tillämpningen av konventionen att följas upp på justitieministeriet, i förekommande fall i arbetsgruppen för uppföljning av internationell rättshjälp i straffrättsliga ärenden som fungerar under justitieministeriets ledning. I arbetet deltar också övriga behöriga myndigheter. Eventuella ytterligare ändringar i bestämmelserna kommer att göras utifrån erfarenheterna av tillämpningen av konventionen.
- I propositionens motivering konstateras att bestämmelserna om förhör genom video- och telefonkonferens i artiklarna 10 och 11 i konventionen förutsätter anskaffning av viss utrustning, vilket medför kostnader på inrikesministeriets och justitieministeriets förvaltningsområden. Men kostnaderna för anskaffning av videoutrustning och liknande teknisk utrustning kan inte anses vara betydande.
- För att konventionen ska kunna tillämpas effektivt i Finland utlovas en relativt omfattande utbildning om konventionens innehåll för behöriga myndigheter, närmast förundersökningsmyndigheterna, åklagarna och domstolarna.
- Genom upphandling av ny teknisk utrustning och en tillräckligt omfattande utbildning kommer de finländska myndigheterna att kunna utnyttja sådana effektivare samarbetsformer som konventionen möjliggör.
- I och med att konventionen träder i kraft sker det vissa omställningar i kontaktordningen mellan myndigheterna eftersom konventionen minskar behovet att anlita de centrala myndigheterna i samarbetet kring internationell rättshjälp i straffrättsliga ärenden.

Åklagarnas ansvar för rättshjälp ökar och det betyder att arbetet och förvaltningen måste omorganiseras i de största åklagar-enheterna. För kontaktordningen mellan myndigheterna betyder det avsevärda förändringar. Det har beaktats att en övergång till en direkt kontaktordning ökar de lokala behöriga myndigheternas behov av utbildning.

Lagutskottet förordar den internationella konventionen om rättshjälp i straffrättsliga ärenden under förutsättning att utfästelserna i propositionen fullföljs på behörigt vis. Myndigheterna måste få en tillräckligt omfattande och heltäckande utbildning. För utbildningen måste dels medlemsstaternas bestämmelser om ömsesidig rättshjälp, dels de bestämmelser om föreskrifter som Finland och de övriga EU-staterna iakttar mellan sig samlas till var sitt paket. Myndigheterna måste få ordentliga videoapparater och annan teknisk utrustning. Så fort det finns lite erfarenhet av hur rättshjälpsbestämmelserna fungerar måste behovet av att se över och komplettera den nationella lagstiftningen utredas, till exempel om det behövs en särskild lag för rättshjälpsåtgärder mellan EU:s medlemsstater, och behöriga propositioner i förekommande fall lämnas till riksdagen.

Kontrollerade leveranser

I rättshjälpskonventionen ingår bestämmelser om särskilda utredningsmetoder, bland dem kontrollerade leveranser. I vår nationella lagstiftning finns inte för tillfället bestämmelser om kontrollerade leveranser. Deras tillåtlighet grundar sig på den syn som lagutskottet förde fram i samband med beredningen av lagen om rättshjälp i straffrättsliga ärenden att kontrollerad leverans är en form av sådan annan rättshjälp och sådant annat samarbete för behandling av straffrättsliga ärenden som avses i 1 § 2 mom. 6 punkten (LaUB 25/1993 rd, s. 1).

Efter det att rättshjälpslagen stiftades har Finland förbundit sig vid nya internationella konventioner, som Schengenkonventionen och FN:s konvention mot olaglig hantering av narkotika och psykotropa ämnen. I dem ingår bestämmelser om kontrollerade leveranser. Dessa bestämmelser tillämpas parallellt med bestämmelserna i rättshjälpslagen. Meningen är att bestämmelserna i den konvention som nu ska sättas i kraft tillämpas på samma sätt.

Utöver denna konvention har riksdagen för behandling två andra internationella konventioner med kontrollerade leveranser i metodarsenalen. Under dessa förändrade omständigheter är

det enligt utskottets mening inte längre acceptabelt att en speciell utredningsmetod som denna tillämpas utan klart stöd i nationell lagstiftning.

Rättsläget måste absolut ordnas på ett acceptabelt sätt, anser utskottet. Bestämmelser om kontrollerade leveranser måste beredas och lämnas till riksdagen så fort som möjligt. Utskottet föreslår ett uttalande om detta (*Utskottets förslag till uttalande*).

Detaljmotivering

1. Lag om sättande i kraft av de bestämmelser som hör till området för lagstiftningen i konventionen om ömsesidig rättslig hjälp i brottmål mellan Europeiska unionens medlemsstater och tillämpning av konventionen

4 §. Verkställande av framställningar om tekniskt genomförande av teleavlyssning eller teleövervakning när den som ska avlyssnas inte är i Finland. Enligt 1 mom. fattas beslut om verkställandet av framställningar om tekniskt genomförande av teleavlyssning eller teleövervakning av en anhållningsberättigad tjänsteman. Enligt 2 mom. ska den anhållningsberättigade tjänstemannen ge sitt samtycke till att framställningen verkställs när den ansökande medlemsstaten har lämnat de uppgifter som avses i konventionen och när en tredje medlemsstat i vilken den som teleavlyssningen eller teleövervakningen avser eventuellt befinner sig har informerats enligt konventionen.

Lagutskottet uppmärksammar den finska lydelsen i 2 mom. som inte gör det helt klart om tjänstemannen har prövningsrätt i en sådan situation eller inte. Utskottet hänvisar till motiveeringen och föreslår en ändring i lydelsen. Den påverkar inte den svenska texten.

5 §. I beslut om teleavlyssning ingående villkor gällande avlyssningsförbud. I paragrafen föreskrivs att när en domstol beviljar tillstånd till teleavlyssning ska den ställa som villkor att den ansökande medlemsstatens myndighet iakttar bestämmelserna i 5 a kap. 10 § 1 mom. tvångsmedelslagen.

Sakkunniga har vid utfrågningen påpekat att det inte finns bestämmelser om hur man begär med överskottsinformation som erhållits vid utfrågningen.

I 5 a kap. 13 § i tvångsmedelslagen finns bestämmelser om bevarande och upptagning av överskottsinformation, men där finns ingen egentlig bestämmelse som förbjuder användning av överskottsinformationen.

Regeringen anser att det räcker med att informationen bevaras och används enligt lagstiftningen i den medlemsstat där det material som inhämtats vid teleavlyssning kommer att användas som rättegångsmaterial. I propositionsmotiven framhålls att det dock inte finns någonting som hindrar att domstolen ställer upp också andra i nationell lag föreskrivna villkor än det som nämns i 5 § i lagen om ikraftsättande. Det är alltså upp till domstolen att pröva om den ställer ett villkor till exempel enligt 5 a kap. 13 § i tvångsmedelslagen.

Utskottet anser att paragrafens ovillkorliga formulering kan leda till ett motsatt slut, e contrario: andra villkor får inte ställas. Därför bör paragrafen styra domstolarna att bedöma om andra eventuella villkor är nödvändiga. Utskottet föreslår att paragrafen kompletteras med en mening om att domstolen ska ställa nödvändiga villkor med tanke på rättsskyddet för den person som är föremål för teleavlyssning. Sådana villkor är t.ex. på tvångsmedelslagen baserade andra villkor för teleavlyssning än 5 a kap. 10 § 1 mom., som redan nämns i paragrafen.

8 §. *Ikraftträdande.* Enligt paragrafen kan bestämmelser om lagens ikraftträdande utfärdas genom förordning av republikens president.

Men vid ikraftsättandet handlar det om Finlands åtgärder med anledning av ett beslut i Europeiska unionen och då hör det på grund av 93 § 2 mom. i grundlagen till statsrådet att utfärda förordningen om ikraftträdandet. Det betyder att 1 och 2 mom. måste ändras så att det föreskrivs om lagens ikraftträdande genom förordning av statsrådet (GrUU 49/2001 rd, s. 3).

2. Lag om ändring av lagen om internationell rättshjälp i straffrättsliga ärenden

8 §. *Språk och översättningar (Ny) och 9 §. Verkställighet av begäran.* I 9 § 1 mom. föreslås en ny mening om att den behöriga myndigheten kan bestämma att ett främmande språk ska användas när begäran uppfylls, om den anser att det är motiverat.

Grundlagsutskottet påpekar i sitt utlåtande att det föreslagna tillägget i 9 § 1 mom. inte är tillräckligt tydligt för att säkerställa finska medborgares språkliga rättigheter. Det bör enligt utskottet ses till att bestämmelsen inte begränsar den rätt grundlagens 17 § ger var och en att hos myndigheter använda finska eller svenska.

Lagutskottet konstaterar att 8 § gäller språket vid begäran om rättshjälp och översättningar. Om saken kompletteras med en bestämmelse om möjlighet att använda ett främmande språk understryker det att domstolsspråket i regel är finska eller svenska. Därför föreslår utskottet att bestämmelsen formuleras om i behövliga delar och tas in i 8 § som ett nytt 4 mom.

Med anledning av överföringen måste andra meningen i 9 § 1 mom. strykas och ordet "nedan" i första meningen ändras till uttrycket "i denna lag".

11 §. *Iaktagande av ett i begäran nämnt särskilt förfarande.* Enligt 1 mom. ska begäran om rättshjälp verkställas med iaktagande av i begäran nämnda särskilda formföreskrifter eller förfaranden, om detta inte kan anses strida mot de grundläggande rättsprinciperna i Finland och om något annat inte avtalas eller bestäms särskilt.

Utskottet anser att 1 mom. är oklart formulerat. Därför föreslår det att momentet formuleras om utan att innehållet ändras och preciseras.

23 §. *Användning av tvångsmedel för inhämtande av bevis och för säkerställande av verkställigheten av en förverkandepåföljd.* I 1 mom. räknas de tvångsmedel upp som kan anlitas på grundval av en begäran om rättshjälp som har framställts av en utländsk myndighet för inhämtande av bevis, om detta ingår i begäran om rättshjälp eller är nödvändigt för att verkställa begä-

ran. Förteckningen föreslås bli kompletterad med täckoperationer och bevisprovokation, som i Finland har godkänts som lagliga tvångsmedel genom en ändring av polislagen 2001.

Efter det att lagen stiftades har lagstiftningen om tvångsmedel preciserats i betydande grad på 1990-talet. Reformen av de grundläggande fri- och rättigheterna trädde i kraft 1995 och den nya grundlagen 2000. Bestämmelserna om grundläggande fri- och rättigheter har därför preciserats ytterligare. Därför vill utskottet göra en ändring i 23 § 1 mom., som inte påverkar den svenska texten.

I detta sammanhang uppmärksammar utskottet också formuleringen i paragrafens 3 mom. Där sägs att lagens 15 § 1 mom. och tvångsmedelslagen ska tillämpas på användningen av tvångsmedel. Bestämmelsen ger det intrycket att det i första hand handlar om en procedurbestämelse. Men meningen har varit att tvångsmedelslagen tillämpas både på villkoren för att använda tvångsmedel och på det förfarande som följs när de används. Utskottet föreslår att formuleringen i 3 mom. preciseras.

3. Lag om tillfälligt överförande av frihetsberövade personer i bevissyfte i brottmål

2 §. *Förhållande till andra lagar och internationella förpliktelser.* Paragrafen tar ställning till lagens relation till andra lagar och till internationella förpliktelser som är bindande för Finland.

Paragrafens 2 mom. är inexact formulerad. Med hänvisning till paragrafrubriken föreslår utskottet att momentet förtydligas så att lagtexten klart anger hur lagen förhåller sig till internationella förpliktelser som binder Finland.

3 §. *Behörig myndighet.* Enligt paragrafen fattar justitieministeriet beslut om att lämna eller begära sådan rättshjälp som avses i denna lag.

Utskottet har uppmärksamgjorts på att termen rättshjälp inom justitieministeriets förvaltningsområde används som benämning på två olika funktioner. Rättshjälpslagen och lagstiftningen om internationell rättshjälp har inte så myck-

et gemensamt. I de germanska språken används i själva verket olika begrepp för den.

Utskottet menar att situationen kan hjälpas upp om man enbart med termen rättshjälp avser den hjälp som rättsbiträden lämnar nationellt och att begreppet "internationell rättshjälp" eller "internationell rättshjälp i straffrättsliga ärenden" konsekvent används om internationell rättshjälp. Utskottet föreslår därför att skillnaden understryks genom att paragrafen kompletteras med ordet "internationell" på följande sätt: Beslut om att lämna eller begära *internationell* rättshjälp som avses i denna lag...".

5 §. *Framställning av justitieministeriet om tillfälligt överförande.* Enligt 3 mom. ska framställning om att tillfälligt överföra en person som är berövad friheten i Finland till en främmande stat i vissa situationer inte göras.

Utskottet hänvisar till sin kommentar till 4 § i det första lagförslaget och påpekar att det inte heller av denna bestämmelse framgår om en tjänsteman kan göra en framställning enligt sin egen prövning eller inte. Meningen är att framställning om tillfälligt överförande inte får göras i de situationer som avses i 3 mom. Utskottet föreslår att formuleringen preciseras så att det framgår att framställning inte får göras.

8 §. *Villkor och förutsättningar.* Enligt 4 mom. ska den tid en person är berövad friheten på grund av det tillfälliga överförandet inräknas i tiden för frihetsberövande i Finland.

Sakkunniga har ansett 4 mom. vara oklart eftersom det inte direkt framgår att tiden för frihetsberövande ska dras av också från bötesstraff.

Formuleringen i momentet har påverkats av att också totalreformen av bestämmelserna om straffrättens allmänna läror var på gång när propositionen bereddes. Nu vet man att de nya bestämmelserna träder i kraft den 1 januari 2004 och då kan momentet förtydligas med en hänvisning till 6 kap. 13 § i strafflagen. Utskottet föreslår en sådan ändring.

10 §. *Ändringssökande.* Enligt 3 mom. får den som ska överföras överklaga tingsrättens beslut på det sätt som bestäms om sökande av ändring i

en tingsrätts avgöranden. Tingsrättens beslut kan verkställas trots besvär, om inte tingsrätten eller fullföljdsdomstolen bestämmer annorlunda.

Vid utfrågningen av sakkunniga har det föreslagits att 3 mom. ska strykas. I så fall blir bestämmelserna i tvångsmedelslagen tillämpliga och den som ska överföras skulle kunna överklaga tingsrättens beslut hos hovrätten. Förslaget motiveras med att klagan vore ett snabbare och flexiblere rättsmedel för den som ska överföras och kräver inte missnöjesanmälan.

Rätten att anföra klagan i 1 kap. 27 § i tvångsmedelslagen är ett ordinärt rättsmedel. Skillnaden mellan besvär och klagan är närmast den att missnöje måste anmälas vid besvär medan det inte behövs vid klagan. Det finns ingen tidsbegränsning för klagan. Fördelen med missnöjesanmälan är att när den utsatta tiden har gått ut är det också klart om beslutet kommer att överklagas eller inte. Det finns klara procedurregler för besvär, men inte för klagan. Procedurreglerna förbättrar den klagandes rättsskydd. Det bör också noteras att besvär över tingsrättens beslut enligt föreslagna 10 § 3 mom. inte hindrar att beslutet verkställs, om inte tingsrätten eller fullföljdsdomstolen bestämmer något annat. Besvären kan dock förenas med en begäran om att verkställigheten ska avbrytas. Därmed kan hovrätten i förekommande fall avgöra en sak av denna typ minst lika snabbt som en klagan, åtminstone begäran om verkställighetsförbud.

För rättsskyddet är det i princip bättre att besvär får anföras över ett beslut än att besvär inte får anföras men däremot klagan. Utifrån detta anser utskottet att 10 § inte behöver ändras.

4. Lag om ändring av 17 § skjutvapenlagen.

17 §. Undantag från tillämpningsområdet. I paragrafen föreslås en ny 12 punkt om det inbördes förhållandet mellan skjutvapenlagen och rättshjälpslagstiftningen.

I RP 92/2003 rd som samtidigt behandlas i riksdagen föreslås också en ny 12 punkt i paragrafen. Där gäller den nya 12 punkten den inbördes relationen mellan skjutvapenlagen och lag-

stiftningen i anknytning till Neapel II-konventionen.

Det är således fråga om olika saker i förslagen. Båda ändringarna föreslås träda i kraft genom förordning av statsrådet. Därmed går det inte att förutse vilkendera ändringen som först träder i kraft. Det gör att dessa två nya punkter omöjligt kan samordnas i samma förteckning.

För att någondera lagen inte ska behöva ändras för att den senare ska kunna träda i kraft föreslår utskottet en sådan ändring i 17 § att den i stället för att få en ny 12 punkt får ett nytt 2 mom., som till innehållet svarar mot förslagne 12 punkt. I så fall kan ändringen i skjutvapenlagen på grund av Neapel II-konventionen godkännas enligt den propositionen.

Ingressen. På grund av den ändring som utskottet föreslår måste också ingressen ses över.

Behandlingsordningen

Grundlagsutskottet konstaterar i sitt utlåtande att konventionen om ömsesidig rättslig hjälp i brottmål mellan Europeiska unionens medlemsstater på de grunder som anförs i utlåtandet inte gäller grundlagen, om Finland lämnar en förklaring enligt artikel 9.6. Beslutet om godkännande av konventionen kan följaktligen på detta villkor godkännas med enkel majoritet. Det betyder att det föreligger ett sakligt samband mellan godkännandet av konventionen och förklaringen som påverkar behandlingsordningen för konventionen och därför måste beslut om dem fattas samtidigt. För beslut om samtycke vid behov till en förklaring enligt artikel 27.5 i konventionen och om återtagande av förbehållet till artikel 11 i Europeiska konventionen om inbördes rättslig hjälp i brottmål krävs likaså enkel majoritet. Lagförslagen i propositionen kan behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

Lagutskottet noterar att grundlagsutskottet i detta sitt utlåtande för första gången konstaterar att det finns ett sakligt samband mellan konventionen och en förklaring som inverkar på behandlingsordningen. Med tanke på behandlingen i plenum föreslår lagutskottet att godkännandeklämmarna i propositionen stuvats om sinse-

mellan så att beslut först fattas om att ge samtycke och först sedan om att godkänna konventionen.

Förslag till beslut

Med stöd av det ovan sagda föreslår lagutskottet

att riksdagen ger sitt samtycke till att Finland meddelar en förklaring enligt artikel 9.6, enligt vilken det för att en överenskommelse som avses i artikel 9.1 skall kunna ingås krävs samtycke enligt artikel 9.3, om den som skall överföras är finsk medborgare,

att riksdagen ger sitt samtycke till att Finland vid behov meddelar en förklaring enligt artikel 27.5, enligt vilken konventionen innan den träder i kraft internationellt skall gälla Finlands förbindelser med de medlemsstater som har lämnat en likadan förklaring,

att riksdagen godkänner den i Bryssel den 29 maj 2000 ingångna konventionen om ömsesidig rättslig hjälp i brottmål mellan Europeiska unionens medlemsstater,

att riksdagen godkänner att reservationen till artikel 11 i den i Strasbourg den 20 april 1959 ingångna Europeiska konventionen om inbördes rättshjälp i brottmål (FördrS 30/1981) återtas,

att det femte lagförslaget godkänns utan ändringar,

att det 1—4 lagförslaget godkänns med ändringar (Utskottets ändringsförslag) och

att ett uttalande godkänns (Utskottets förslag till uttalande).

Utskottets ändringsförslag

1.

Lag

om sättande i kraft av de bestämmelser som hör till området för lagstiftningen i konventionen om ömsesidig rättslig hjälp i brottmål mellan Europeiska unionens medlemsstater och tillämpning av konventionen

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs

1—3 §
(Som i RP)

4 §

Verkställande av framställningar om tekniskt genomförande av teleavlyssning eller teleöver-

vakning när den som skall avlyssnas inte är i Finland

(1 mom. som i RP)
(2 mom. som i RP. Utskottets ändringsförslag påverkar inte den svenska texten)
(3 mom. som i RP)

5 §

I beslut om teleavlyssning ingående villkor gällande avlyssningsförbud

När en domstol i enlighet med 5 a kap. 5 § tvångsmedelslagen fattar beslut om att bevilja tillstånd till teleavlyssning med anledning av en sådan framställning som avses i artikel 18.2 b eller artikel 20 i konventionen, skall domstolen ställa som villkor att den ansökande medlemsstatens myndighet iakttar bestämmelserna i 5 a kap. 10 § 1 mom. tvångsmedelslagen. *Dessutom skall domstolen ställa de villkor som föranleds av rättssäkerheten för den person som är föremål för teleavlyssning.*

6 och 7 §
(Som i RP)

8 §

Ikraftträdande

Om ikraftträdandet av denna lag bestäms genom förordning av statsrådet.

Genom förordning av statsrådet kan föreskrivas att lagen innan konventionen träder i kraft internationellt skall tillämpas mellan Finland och en medlemsstat som har lämnat en sådan förklaring som avses i artikel 27.5 i konventionen.

2.

Lag**om ändring av lagen om internationell rättshjälp i straffrättsliga ärenden**

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen den 5 januari 1994 om internationell rättshjälp i straffrättsliga ärenden (4/1994) 2 §, 9 § 1 mom., 11 §, 17 § 1 mom. samt 23 § 1 och 3 mom., av dessa 23 § 1 mom. sådant det lyder i lag 406/1995, samt

fogas till lagens 8 § ett nytt 4 mom. och till lagen en ny 25 b § som följer:

2 §
(Som i RP)

8 § (Ny)

Språk och översättningar

— — — — —
Hörande på grundval av begäran om rättshjälp kan ske på ett främmande språk om den som skall höras önskar det eller om den behöriga myndigheten på någon annan grund anser det motiverat och förfarandet inte äventyrar rättigheterna eller rättssäkerheten för dem som har del i saken. (Nytt 4 mom.)

9 §

Verkställighet av begäran

Begäran om rättshjälp skall uppfyllas med iakttagande av förfarandet enligt finsk lag, om inte något annat anges i denna lag. (Utesl.) Begäran om rättshjälp skall uppfyllas utan dröjsmål och om möjligt verkställas med iakttagande av de tidsgränser som anges i eller som annars framgår av den.

— — — — —

11 §

Iakttagande av ett i begäran nämnt särskilt förfarande

Om begäran om rättshjälp innehåller en framställning om en särskild form eller ett särskilt förfarande skall framställningen iakttas om detta inte strider mot de grundläggande rättsprinciperna i Finland och om något annat inte särskilt har föreskrivits eller följer av internationella förpliktelser som är bindande för Finland.

(2 mom. som i RP)

3 kap.

Särskilda stadganden om lämnande av rättshjälp

17 §

(Som i RP)

23 §

Användning av tvångsmedel för inhämtande av bevis och för säkerställande av verkställigheten av en förverkandepåföljd

(1 mom. som i RP. Utskottets ändringsförslag påverkar inte den svenska texten.)

Beträffande förutsättningarna för användning av tvångsmedel och det förfarande som skall iakttas vid användningen tillämpas vad som stadgas i 15 § 1 mom. i denna lag och i tvångsmedelslagen. (Nytt 3 mom.)

25 b §

(Som i RP)

Ikraftträdelsebestämmelsen

(Som i RP)

3.

Lag

om tillfälligt överförande av frihetsberövade personer i bevissyfte i brottmål

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 §

(Som i RP)

internationella förpliktelser som är bindande för Finland.

2 §

Förhållande till andra lagar och internationella förpliktelser

(1 mom. som i RP)

Utan hinder av bestämmelserna i denna lag gäller beträffande tillfälligt överförande av frihetsberövade personer dessutom vad som särskilt (*utesl.*) bestäms om detta eller föreskrivs i

3 §

Behörig myndighet

Beslut om att lämna eller begära sådan internationell rättshjälp som avses i denna lag fattas av justitieministeriet.

4 §

(Som i RP)

5 §

Framställning av justitieministeriet om tillfälligt överförande

(1 och 2 mom. som i RP)

Framställning om att tillfälligt överföra en person som är berövad friheten i Finland till en främmande stat *får* inte göras om ett överförande kunde förlänga tiden för frihetsberövandet, ifall det inte finns synnerligen vägande skäl för överförandet, och inte heller om något annat tvingande skäl utgör hinder för överförandet.

6 och 7 §
(Som i RP)

8 §

Villkor och förutsättningar

(1—3 mom. som i RP)

Den tid en person är berövad friheten på grund av det tillfälliga överförandet skall i Finland avräknas på det sätt som föreskrivs i 6 kap. 13 § strafflagen.

9—11 §
(Som i RP)

4.

Lag

om ändring av 17 § skjutvapenlagen

I enlighet med riksdagens beslut:

(utesl.)

fogas till 17 § skjutvapenlagen av den 9 januari 1998 (1/1998), sådan den lyder delvis ändrad i (utesl.) lag 601/2001, ett nytt 2 mom. som följer:

17 §

Undantag från tillämpningsområdet

(1 mom. utesl.)

Denna lag gäller inte heller överföring till eller från Finland samt innehav av skjutvapen, vapendelar, patroner och särskilt farliga projektiler som hör till en sådan tjänsteman i en annan av Europeiska unionens medlemsstater som är

verksam på finskt territorium med stöd av 3 § lagen om sättande i kraft av de bestämmelser som hör till området för lagstiftningen i konventionen om ömsesidig rättslig hjälp i brottmål mellan Europeiska unionens medlemsstater och tillämpning av konventionen (/). (Nytt 2 mom.)

Ikraftträdelsebestämmelsen
(Som i RP)

Utskottets förslag till uttalande

Riksdagen förutsätter att bestämmelser om kontrollerade leveranser bereds så

fort som möjligt och utan dröjsmål lämnas till riksdagen för behandling.

Helsingfors den 28 november 2003

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Tuija Brax /gröna
vordf. Susanna Rahkonen /sd
medl. Esko Ahonen /cent
Lasse Hautala /cent
Petri Neittaanmäki /cent
Lauri Oinonen /cent
Heli Paasio /sd

Lyly Rajala /kd
Tero Rönni /sd
Petri Salo /saml
Pertti Salovaara /cent
Minna Sirnö /vänst
Timo Soini /saf
Marja Tiura /saml.

Sekreterare var

utskottsråd Kaisa Vuorisalo.